

दारुणः क्षत्रधर्मोऽयं विहितो धर्मकर्तृभिः । यत्र राज्येषुः शूरा बलिं शस्त्रमपातयन् ।
 बालमत्यन्तसुखिनं विचरन्तमभोतवत् । कृतास्ता बहवो जघ्नुर्ब्रूहि गावल्गणे कथं ।
 विभिक्षुना रथानोकं सौमद्रेणामितौजसा । विक्रोडितं यथा सङ्घे तन्ममाचक्ष सञ्जय ।
 ॥ सञ्जय उवाच ॥ यन्मां पृच्छसि राजेन्द्र सौमद्रस्य निपातनं । तत्ते कार्त्तव्येन वक्ष्यामि शृणु राजन् समाहितः ।
 विक्रोडितं कुमारेण यथाऽनीकं विभिक्षता । आरुग्राह्यं यथा वीरा दुरावारा जयिष्णवः । १४८०
 दावाग्न्यभिपरीतानां भूरिगुल्मदण्डुमे । वनौकसामिवारण्ये तदीयानामभूद्भयं ।
 इति श्रीमहाभारते द्रोणपर्वणि अभिमन्युवधपर्वणि चक्रव्यूहनिर्माणपरामर्शे त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३३ ॥
 ॥ सञ्जय उवाच ॥ समरेऽत्युग्रकर्माणः कर्माभिव्यञ्जितश्रमाः । सकृष्णाः पाण्डवाः पञ्च देवैरपि दुरासदाः ।
 सत्त्वकर्मान्वयैर्बुद्ध्या कीर्त्या च यशसा श्रिया । नैव भूतो न भविता नैव तुल्यगुणः पुमान् ।
 सत्यधर्मरतो दान्तो विप्रपूजादिभिर्गुणैः । सदैव त्रिदिवं प्राप्तो राजा किल युधिष्ठिरः ।
 युगान्ते चान्तको राजन् जामदग्न्यश्च वीर्यवान् । रथस्थो भोमसेनश्च कथ्यन्ते सदृशास्त्रयः । १४८५
 प्रतिज्ञाकर्मदक्षस्य रणे गाण्डोवधन्वनः । उपमां नाधिगच्छामि पार्थस्य सदृशं चितौ ।
 गुरुवात्सल्यमत्यन्तं नैभृत्यं विनयो दमः । नकुलेऽप्रतिरूप्यश्च शौर्यश्च नियतानि षट् ।
 श्रुतगाम्भीर्यमाधुर्यसत्त्वरूपपराक्रमैः । सदृशो देवयोर्वीरः सहदेवः किलाश्विनोः ।
 ये च कृष्णे गुणाः स्कीताः पाण्डवेषु च ये गुणाः । अभिमन्यो किलैकस्या दृश्यन्ते गुणसञ्चयाः ।
 युधिष्ठिरस्य धैर्येण कृष्णस्य चरितेन च । कर्मभिर्भीमसेनस्य सदृशो भीमकर्मणः । १४९०
 धनञ्जयस्य रूपेण विक्रमेण श्रुतेन च । विनयात् सहदेवस्य सदृशो नकुलस्य च ।
 ॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ अभिमन्युमहंस्तुत सौमद्रमपराजितं । श्रोतुमिच्छामि कार्त्तव्येन कथमायोधने हतः ।
 ॥ सञ्जय उवाच ॥ स्थिरो भव महाराज शोकं धारय दुर्द्धरं । महान्तं बन्धुनाशन्ते कथयिष्यामि तच्छृणु ।
 चक्रव्यूहो महाराज ह्याचार्येणाभिकल्पितः । तत्र शक्रोपमाः सर्वे राजानो विनिवेशिताः ।
 द्वारस्थानेषु विन्यस्ताः कुमारः सूर्यवर्चसः । सङ्घातो राजपुत्राणां सर्वेषामभवत्तदा । १४९५
 कृताभिसमयाः सर्वे सुवर्णविकृतध्वजाः । रक्ताम्बरधराः सर्वे सर्वे रक्तविभूषणाः ।
 सर्वे रक्तपताकाश्च सर्वे वै हेममालिनः । चन्दनागुरुदिग्धाङ्गाः सग्विनः सूक्ष्मवाससः ।
 सहिताः पर्यधावन्त कार्ष्णिं प्रति युयुत्सवः । तेषां दशसहस्राणि बभूवुर्दृढधन्विनां ।
 पौत्रं तव पुरस्कृत्य लक्ष्मणं प्रियदर्शनं । अन्योऽन्यसमदुःखास्ते अन्योऽन्यसमसाहसाः ।
 अन्योऽन्यसर्द्धमानाश्च अन्योऽन्यस्य हिते रताः । दुर्योधनस्तु राजेन्द्र सैन्यमध्ये व्यवस्थितः । १५००
 कर्णदुःशासनकपैर्दृष्टो राजा महारथैः । देवराजोपमः श्रीमान् श्वेतच्छत्राभिसंवृतः ।
 चामरव्यजनचैपैरुदयन्निव भास्करः । प्रमुखे तस्य सैन्यस्य द्रोणावस्थितनायकः ।
 सिन्धुराजस्तथाऽतिष्ठत् श्रीमान्नोरुरिवाचलः । सिन्धुराजस्य पार्श्वस्था ह्यश्वत्यामपुरोगमा ।
 सुतास्तव महाराज त्रिंशत्त्रिदशसन्निभाः । गान्धारराजः कितवः शल्यो भूरिश्रवास्तथा ।